

Ahıska Türkleri

 Oğuz ÇETİNOĞLU*

Kıpçak Türklerinin önemli bir kolu olan Ahıska Türkleri, günümüzde Gürcistan sınırları içerisinde bulunan ata yurduna M. Ö. 4. yüzyılda gelip yerleştiler.

1268'de İlhanlı Devleti'nin hakani Abaka Han'ın desteğini alarak Atabeylik şeklinde bağımsız bir devlet kurdular. Osmanlı Türkleriyle iyi ilişkiler içerisinde bulundular. Tarih boyunca hep Türklerin yanında yer aldılar. Savaşlarda silâh arkadaşı, barışta can dostu oldular. Yavuz Selim'in doğu seferlerinde yanında oldular.

Ahıska Atabekliği 308 yıl hüküm sürdükten sonra, 1578 yılında, savaşız olarak Osmanlı hâkimiyetine girdi. Ahıskalıların İslâmiyet'le gönüllü olarak şereflenmeleri de bu yıllardadır. Ahıskalılar 250 yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin yönetiminde en huzurlu ve en güvenli ortamda, mutlu bir hayat yaşadılar.

1500'lü yıllarda Altın Orda Devleti'nin yıkılmasından sonra Ruslar Kafkaslara inmeye başladılar. Rusların Kafkaslardaki ilerlemeleri 300 yıl sürdü. 1800'lü yıllarda saldırılarını hızlandırdılar. Ahıska topraklarına ilk saldırı 1807 yılında oldu. 21 yıl boyunca Ahıskalılar ata yurtlarını, erkeği-kadını, çocuk yaşta olanlarla geçkinler, tek vücut hâlinde kahramanca korudular.

28 Ağustos 1828'de Ahıska, Rusların eline geçti. O tarihten 15 Kasım 1944 tarihine kadar 116 yıl Rus zulmünde yaşadılar. Bu yıllarda bir kısım Ahıskalılar, Osmanlı topraklarına göç ettiler.

15 Kasım 1944'te Sovyetler Birliği'nin Gürcü asıllı kanlı kızıl diktatörü Stalin, bölgede kalan son Ahıskalıları topyekûn sürgüne gönderdi.

Sürgündeki Ahıska Türkleri; 15 ayrı devletin 265 farklı şehrinde, 4.264 adet değişik yerleşim biriminde hayatta kalma mücadelesi veriyorlar. Yayın organlarında yer alan gayri resmî bilgilere göre, Rusya Federasyonu'nun 28 ayrı yerleşim biriminde 70.000; Kazakistan'da 145.000, Azerbaycan'da 70.000, Kırgızistan'da 50.000, Özbekistan'da 30.000, Ukrayna'da 18.000, ABD'de 15.000 olmak üzere yaklaşık 400.000 Ahıska Türkü, buldukları yerlerde azınlık konumunda yaşamaktadır. 30.000 civarında Ahıskalı da 1992'den itibaren Türkiye'ye geldi. Bunların bir kısmı vatandaş oldu, bir kısmının bu tür işlemleri devam etmektedir.

Stalin'in sürgüne gönderdiği diğer Müslüman Türklerle Çerkezler, Abazalar, Çeçenler... gibi akraba toplulukların hepsi, ata yurtlarına dönme hakkına kavuştu. Yalnızca Kırım ve Ahıska Türklerinden bu hak esirgendi. Gürcistan'a dönebilen çok az sayıda Ahıskalı, ata yurtlarında, Rus zulmünü andıran baskılar altında hayatta kalma mücadelesi veriyor.

Gürcü yöneticiler, Ahıskalılardan, Türk ismini bırakmalarını, Gürcülere mahsus isimleri kullanmalarını hatta ağıktan söylenmese de Hıristiyan olmalarını istemektedir.

Asırlardır Türk ve Müslüman kimlikleriyle yaşayan Ahıskalı kardeşlerimizin, millî ve mânevî değerlerine bağlılıkları, pek çok insanı gıpta ettirecek derecede kuvvetlidir. Baskılara boyun eğip kendi değerlerinden vazgeçmeleri mümkün değil.

Bir hatıra

İstanbul'dan Bakû'ye gittiğimiz bir grup işadamlıyla Gök Mescit'te cuma namazından çıkarken, ak saçlı, aksakallı, dinç görünümlü ve temiz giyimli bir zat yanımıza geldi. Erzurum şivesini andıran güzel bir Türkçeyle: **"Namaz kılışınızdan anladım. Siz Türkiye'densiniz; Hoş geldiniz!"** dedi.

Ahıska Türklerinden olduğunu öğrenince, cami avlusundaki kanepelere oturmayı teklif ettik. Bizi evine götüreceğini söyledi. Pazar günü için sözleştik. Ayrıca sıkı sıkıya rica ettik: Öğle yemeğini yedikten sonra geleceğimizi, yemek yapılmamasını, yalnızca çay veya kahve içebileceğimizi söyledik.

Pazar günü gittiğimiz ev, âdetâ bir düğün yeri gibi kalabalıktı. Gördüğümüz manzara şöyleydi: Her yer tertemiz ve düzenli. El işlemeli perdeler, masa örtüleri ve sedir minderleri sanki çeyiz eşyası gibi. Duvarda mavi satenden ve işlemeli özel muhafazası içinde asılı Kur'an-ı Kerim dikkati çekiyordu.

Mekânın, Anadolu'muzun klâsik evlerine benzerliği bizleri çok duygulandırdı.

Az sonra yerini tabak, kaşık ve bıçak gibi malzemelere bırakmaya hazır çiçek dolu vazoların süslediği masa, tembihlerimizin dikkate alınmadığını ilân ediyordu.



Biraz sohbetten sonra ikinci namazını kılmak için geçtiğimiz yan odadan döndüğümüzde çiçek vazoları görevlerini tamamlamışlar, yerlerini evde hazırlanmış pidelere, özenle hazırlanmış yemeklere bırakmışlardı. Anadolu'nun herhangi bir şehrinde, yıllardır berâber olduğumuz insanlar arasındaymış gibi rüya benzeri saatler yaşadık; eşsiz lezzetler tattık. Bizim insanımızla batılılar arasındaki farkı bir kere daha ve unutulmasına asla imkân olmayacak tarzda beyinlerimize, hâfızalarımıza kaydettik: Batılı, güzelce bir yemek dâvetini garanti etmeden misafirine bir bardak çay bile vermekte tereddüt gösterirken, bizim insanımız, bir daha görüp göremeyeceğini bilmediği Tanrı misâfirine, hiçbir karşılık beklemezsin, mükellef bir ziyâfet sunar.

Yemek sonrasındaki sohbette, camide tanıştığımız dâvet sâhibi; fotoğraf albümünün bir sayfasına yapıştırdığı gazete kupürünü göstererek: *"Türkiye'de bizimle ilgilenen yazıcılar varmış. Bizi yazmışlar."* dedi ve o sıralarda yazmakta olduğum Zaman gazetesinde çıkan yazıyı gösterdi; yazarına selâm ve teşekkürlerini iletmemizi istedi.

Kartvizitimi vererek: *"Dâvetlim olarak İstanbul'a gelin, sizi o yazıyı yazan kişiyle görüştüreyim. Teşekkürünüzü bizzat söylersiniz."* dedim.

Gazetedeki ve kartvizitteki isme baktıktan sonra: *"Bu yazıyı siz yazdınız!"* diyerek boynuma sarıldı. Bir müddet ağlaştık.

Böyle bir mutluluğu, ülkemdeki insanlarla bile yaşamadım.

Hâlis Türk

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gezip do-laşma imkânı bulduğum Türk yurtlarında, yeri geldiğinde, kendisinin Türk olmadığını, Azerî, Özbek, Tatar, Kırgız, Kazak vs. olarak vasıflandırdığı milletten olduğunu iddia eden çok sayıda Türk'le konuştum.

Yalnızca Ahıskalıların Müslümanlıklarını hamd ile, Türklüklerini gururla söylediklerine şahit oldum. Hattâ onlar, *'Ahıska Türkü'* denilmesinden de rahatsız olduklarını belirtiyorlardı. *'Siz ne kadar Türk'seniz, biz de o kadar Türk'üz. Siz ne Türkü iseniz, biz de o'yuz'* diyorlar.

Ahıska Türklerine olan sevgimi bilen dostlar, Akmeşcit'te, Kazan'da, Kiev'de, Bakû'de, Odesa'da, Taşkent'te... tanıdıkları Ahıska Türkleriyle beni bir araya getirdiler. Hepsinde aynı hasletleri; ruh asâletini, kalp ve beden temizliğini, samimiyeti, dürüstlüğü, inançta şaşmaz kaviliği ve dolayısıyla öz değerlerine bağlılığı gördüm. Buldukları bölgede azınlık konumunda yaşıyor olmalarına rağmen Ahıska Türkleri kadar kendileri olarak kalabilen, kültürel asimilasyona (hiç ama hiç etkilenmeden) karşı koyabilen çok az insan gördüm.

Ahıska Türkleri, bin yıllar geçse de öz benliklerinden hiçbir şey kaybetmeyecekler. Fakat kendilerine bir gün bile gecikmeden atayurtlarında insanca yaşama hakkı tanınmalıdır. Herkes, bu hakkı tanımayı, insanlık borcu olarak kabul etmeli, kul hakkı olduğuna inanarak ödemeye çalışmalıdır.

Bugün Ahıska Türklerine sâhip çıkamazsak, yarınlarda Anadolu'daki insanlarımıza sâhip çıkabileceğimizden endişe edilir.

Can kardeşlerim Ahıskalıları, en kalbî duygularla selâmlıyorum ●

* oacetinoglu@tmail.com



Azerbaycan - Saatlı İlçesi - Şirinbey Köyünde Ahıskalıları.

